

Kitabın Kimliği
FEMİNİST SOSYAL POLİTİKA

Esra YILMAZ*

Kitap; Feminist Ekonomi ve Bakım Politikaları (1), Kadın Emeği, Geçicilik, Eğretilik (2) ve Kentsel ve Tarımsal Üretimde Suriyeli Kadın Emeği (3) olmak üzere 3 bölümden, 8 makaleden oluşan derleme bir kitaptır.

DERLEYEN: Çağla ÜNLÜTÜRK ULUTAŞ

NotaBene Yayınları

1. Baskı: Ağustos, 2018, İstanbul

Sayfa Sayısı: 311

Kitabın Boyutu: 13,5 x 19,5

Hamur Tipi: 1. Hamur

ISBN: 978-605-260-143-3

Fiyatı: 84 TL

YAZARLAR

ÇAĞLA ÜNLÜTÜRK ULUTAŞ: Lisans ve lisansüstü eğitimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamlamıştır. Pamukkale Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde öğretim üyesidir.

İPEK İLKKARACAN: Swarthmore College'da Siyaset Bilimi alanında lisans derecesini, New School for Social Research'de iktisat alanında yüksek lisans ve doktora derecelerini almıştır. İTÜ İşletme Fakültesinde Prof. Öğretim Üyesi olarak görevine devam etmektedir.

NURSEL DURMAZ: Pamukkale Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde araştırma görevlisi olan Nursel Durmaz, Ankara Üniversitesi İstatistik Bölümü mezunudur. Ankara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde doktora programı öğrencisidir.

EMEL MEMİŞ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümünden lisans ve yüksek lisans derecesini almıştır. Doktora derecesini ise Utah Üniversitesinden almıştır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümünde öğretim üyesidir.

ÖZGE İZDEŞ: İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezinde ve Dış Ticaret Bölümünde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Toplumsal cinsiyet üzerine kalkınma, istihdam alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

SEYHAN ERDOĞDU: Lisans derecesini ODTÜ Ekonomi ve İstatistik Bölümünde alan Seyhan Erdoğan, yüksek lisans derecesini ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu yönetimi bölümünden almıştır. Doktora derecesini ise Ankara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünden almıştır. Sosyal

*Yük. Lis. Öğr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kadın ve Aile Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Samsun, Türkiye/ e- posta: esraayilmzzz@gmail.com ORCID: 0009-0009-3905-339X

politika alanında uluslararası çalışmaları bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünden emekli öğretim üyesidir.

NAGİHAN DURUSOY ÖZTEPE: Lisans ve lisansüstü eğitimini Ankara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde tamamlamıştır. Pamukkale Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Kadın emeği alanında çalışmalar yapmaktadır.

ZUHAL ESRA BİLİR: Ankara Üniversitesi Kadın Çalışmaları alanında yüksek lisans derecesini aldı. Kadın istihdamı ve emeği alanında çalışmalarına devam etmektedir.

SANIYE DEDEOĞLU: Doktora derecesini Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Çalışmaları alanında almıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğretim üyesidir. Aynı zamanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü olarak görev yapmaktadır.

SİNEM SEFA BAYRAKTAR: Yüksek lisans derecesini Nottingham Üniversitesi Uluslararası İlişkiler alanında almıştır. Kalkınma Atölyesi Kooperatifi Çocuk Hakları Direktörü olarak Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı Yönetici görevine devam etmektedir.

SEZGİ AKBAŞ: Ankara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü lisans mezunudur. Pamukkale Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. İş hukuku kapsamında çalışmalarına devam etmektedir.

KİTABIN AMACI

Kitap; 2016 yılında kadın çalışmaları alanında pek çok araştırması ve çalışmaları olan Gülay Toksöz'e armağan edilmek amacıyla yazılmıştır. Bu amaçla birlikte Türkiye'deki kadınların hane dışındaki emeğinin yanında hane içindeki emeği de ele alınmış, toplumsal cinsiyet eşitlikçi politika tasarımları ve uygulamaları için de yol gösterici olmayı amaçlamaktadır.

DEĞERLENDİRME

Kitabın ilk bölümü olan *Feminist Ekonomi ve Bakım Politikaları* bölümünde kadınların istihdam durumu ele alınmaktadır. Bunun yanında toplum tarafından kadına atanmış olan bakım rolünün, kadın istihdamına etkileri üzerinde durulmuştur.

Bu bölümünde konuyla ilgili üç makaleye yer verilmiştir. Bunlardan ilki *İpek İLKKARACAN* tarafından yazılmış *Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi, Sürdürülebilir Büyüme ve Kalkınma İçin Mor Ekonomi* makalesidir. Bu makalede yazar, bakım ekonomisini 'mor ekonomi' kavramı ve 'mor ekonominin dört temel yapıtaşı' içerisinde değerlendirmiştir. Yazar bu makalede kavramları anlaşılır bir biçimde açıklamıştır.

Bölümdeki ikinci makale ise *Nursel DURMAZ*'ın yazdığı '*Tamamlanmamış Devrim'in Türkiye Yansımaları*' adlı makaledir. Esping-Andersen'in Tamamlanmamış Devrim kitabının Türkiye yansımalarını incelemiştir. Tamamlanmamış Devrim kitabında devrimin tamamlanmasının ancak toplumsal cinsiyet rolleri tarafından kadınlar için atanmış rollerin değişimi ile mümkün olacağı vurgulanmıştır. Bu bağlamda Türkiye'de kadınlara atanmış olan toplumsal cinsiyet rolleri ile kadınların istihdamı ele alınmıştır. Araştırmada TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırmalarının verileri kullanılarak bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular tablolar halinde makale içinde sunulmuştur. Bunların yanında toplumda kadına atfedilmiş olan bakım rolleri de ele alınmış, kadın istihdamı üzerindeki etkisi tartışılmıştır.

Bölümün son makalesi ise *Emel MEMİŞ* ve *Özge İZDEŞ*'in birlikte yazdıkları *Türkiye'de Yaşlı Bakımı ve Kadın İstihdamı* makalesidir. Bu makalede yazarlar; Türkiye'deki yaşlı bakım konusunu, bakım verenlerin istihdama katılma durumlarını ve çalışma sürelerini derinlemesine ele almışlardır. Araştırmada 2014-2015 Zaman Kullanım Anketi verileri kullanılarak bakım verilen süreler, bakım veren kişilerin istihdama katılma oranlarına ilişkin bulgular detaylı tablolar ve grafiklerle birlikte sunulmuştur. Bunun

yanında TUİK ve Dünya Sağlık Örgütü'nün de verilerinden faydalanılmıştır ve bu veriler de detaylı bir şekilde aktarılmıştır.

Birinci bölümde Türkiye toplumunda kadına atanmış bir rol olan 'bakım verme' rolünün kadın istihdamına, kadının ekonomik gücüne etkileri araştırılmıştır. 'Bakım verme' rolünün yalnızca kadınlara yüklenmemesi konusunun yanında 'bakım verme' rolünün kadın istihdamında çeşitli engellere yol açtığı vurgulanmıştır.

Kitabın ikinci bölümü *Kadın Emeği, Geçicilik, Eğretilik* kısmında kadının emek piyasasındaki yeri, kadınların çalışma hayatlarında yaşadıkları sorunlar, kadınların çalıştığı eğretili işler ve bu eğretili işlerdeki zorluklardan bahsedilmiş; çeşitli kaynaklar, görüşmeler ve verilerle kadınların yaşadığı sorunlar kanıtı bir biçimde sunulmuştur. Bu bölümde üç makaleye yer verilmektedir.

Bölümün ilk makalesi *Seyhan ERDOĞDU*'ya ait olan *Özel İstihdam Şirketleri Aracılığıyla Geçici İşçilik: Padrone'lar ve Kelly Kızı'ndan Küresel İstihdam Şirketlerine* adlı makaledir. Yazar makaleye Özel İstihdam Büroların tarihçeleri ile başlamış ardından bu süreç içerisinde bu bürolarda kadınların maruz kaldıkları olumsuz durumlara değinmiştir. Özel istihdam şirketlerinin güncel verilerinin de sunulduğu araştırma; bu şirketlerin çalışanların emeğini sömürülmesine, sosyal haklardan neredeyse mahrum bırakarak işçi çalıştırmalarına dikkat çekmektedir.

Bölümün ikinci makalesi *Nağıhan DURUSOY ÖZTEPE'nin* yazmış olduğu *Hizmetler Sektörünün Eğretili İşlerinde Kadın İstihdamı ve Çalışma Koşulları* isimli makaledir. Makalede eğretili iş kavramını açık ve net bir biçimde anlatmıştır. Ardından yazar, makalede TUİK HHİA veri setinden SPSS aracılığıyla hazırlanmış olan tablo ve grafikleri etkili bir şekilde kullanarak ve bu verileri açık ve net bir biçimde okuyucuya sunarak kadınların eğretili işlerde yaşadıkları zorlukları, uğradıkları haksızlıkları anlatmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri ile kadınlara yüklenen rollerin de kadınların eğretili işlerde çalışmaya mecbur bıraktığının da altını çizmektedir.

Bölümün üçüncü makalesi ise *Zuhal Esra BİLİR* tarafından kaleme alınmış *Eğretilişen Hizmet Sektörünün Feminizasyonu: AVM'lerde Çalışan Kadın Satış Görevlileri* adlı makalesidir. AVM'de çalışan kadın satış görevlileri ile bir saha çalışması yapılmış ve bu saha çalışmasının sonuçları makaleye aktarılmıştır. Kadınların olası bir olumsuz durumla karşılaşmamaları amacıyla gerçek adları ve çalıştıkları firmaların adları kullanılmadan bir saha çalışması yapılmıştır. Çalışma saatleri, iş-yaşam dengesi, düşük gelir karşılığı çalışma, yetersiz güvenlik ve sağlık koşullarında çalışma, cinsiyete karşı ayrımcılık, cinsel tacize karşı güvenlik yoksunluğu gibi pek çok sorunla karşı karşıya kalan AVM'de çalışan kadın satış görevlilerinin yaşadıkları sorunlara karşı bir bilinç ve farkındalık oluşturmak, aynı zamanda karşılaştıkları bu haksız durumlar karşısında haklarını aramalarına yardımcı olabilmek için yapılmış bir çalışmadır. Araştırmacı bu makalede yalın bir dil kullanarak, saha çalışmasından kesitleri paylaşıp sorun tespitlerinde bulunarak okurların AVM'de çalışan kadın satış görevlilerin yaşadıkları sorunlara dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bölümün sonunda konu ile ilgili çözüm önerilerine de yer verilmiştir.

Bu bölümde yazarlar, kadın emeğini temel alan çeşitli konulardaki makalelerini sunmuşlardır. Özgün araştırma konuları seçmeye çalışan yazarlar bu konuda başarılı olmuşlardır. 'Özel istihdam şirketleri', 'AVM'de çalışan kadın satış görevlileri' gibi üzerinde pek fazla araştırma yapılmayan konuları ele alarak, bu konularda literatüre katkı sağlamayı amaçlamışlardır.

Kitabın üçüncü bölümü ise *Kentsel ve Tarımsal Üretimde Suriyeli Kadın Emeği* dir. Bu bölümde 2011 yılında Türkiye'ye 'geçici sığınmacı' statüsüyle gelen ya da göç eden Suriyeli kadınların göç süreci, sosyal uyum süreci, istihdamdaki yerlerine değinilmiştir. Bu bölümde ise iki makaleye yer verilmiş.

Bölümün ilk makalesi *Saniye DEDEOĞLU ve Sinem Sefa BAYRAKTAR*'ın beraber yazdığı *Tarımsal Üretimde Suriyeli Göçmen Kadın Emeği: Bereketli Topraklarda Zehir Gibi Yaşamlar* adlı makaledir. Bu makalede Türkiye'ye göç etmiş, Adana Ovası'nda tarımsal üretimde istihdam eden Suriyeliler ele alınmıştır. Özellikle kadınların ve kız çocuklarının bu istihdamda karşılaştıkları zorluklar, emeklerinin sömürülmesi, yaşam koşulları gibi konulara değinilmiştir. Makalede Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün, AFAD'ın, Kalkınma Atölyesi'nin (2016) verilerinden yararlanılmış; bu verilerin grafikleri de kitapta sunulmuştur. Tarımsal üretimde istihdam sahibi olan Suriyelilerin özellikle de Suriyeli kadın ve kız

çocuklarının yaşadığı mağduriyete dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Bölümün ve kitabın son makalesi ise *Çağla ÜNLÜTÜRK ULUTAŞ ve Sezgi AKBAŞ'ın* yazdıkları *Ötekilerin Ötekisi: Denizli İşgücü Piyasasında Suriyeli Kadınlar* isimli makaledir. Yazarlar bu makalede Denizli'de yaşayan Suriyeli kadınlar ile yapılmış bir saha çalışması ile Suriyeli kadınların çalışma hayatlarında var olma çabalarının yanında Suriyeli kadınların sosyal hayatta yaşadıkları sorunlara da değinmişlerdir. Saha çalışmasındaki görüşülen kadınların ifadelerine yer verdikten sonra kadınların yaşadığı sorunlara ilişkin yerinde tespitlerde bulunmuşlardır. Konuyla ilgili Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Biriminin de verisinden yararlanılmıştır. Bölümün sonunda Suriyeli kadınlarının çalışma hayatına ve sosyal hayata katılımlarını destekleyecek, kamu hizmetlerinin yararlanmalarını sağlayacak önerilerde bulunmuşlardır.

Üçüncü bölümde Suriye'den Türkiye'ye göç etmiş kadınların; tarımsal üretimde ve diğer çalışma alanlarındaki emek sömürüsü, istihdama katılamama, sosyal uyum sorunları gibi sorunlarına vurgu yapılmıştır.

Kitap kadının çalışma yaşamını; bakım ekonomisi, kadınların eğreti işlerdeki istihdamı, emek sömürüsü gibi konularla ele almıştır. Bütün bölümlerde kullanılan veriler detaylı bir biçimde okuyucuya aktarılmış, bazı bölümlerde kullanılan veriler tablolar ve grafikler halinde de kitapta yer almıştır. Kitabın genelinde yalın, sade bir dil kullanılmıştır. Bazı bölümlerdeki araştırmalar için yapılan saha çalışmalarından kesitlere de yer verilmesi kitabı akıcı bir hale getirmiştir. Kitabın toplumsal cinsiyet eşitlikçi politika tasarıları ve uygulamaları için de yol gösterici olmayı amaçladığı önsöz bölümünde belirtilmiştir. Kitabın bu amaçlara yönelik olarak bölüm sonlarında konu ile ilgili olarak politika önerileri sunulmuştur. Ayrıca makalelerin sonuç ya da değerlendirme kısımlarında bu amaç doğrultusunda bulguların ışığında önerilerde bulunulmuştur. Kitaptan; üniversitelerdeki İdari ve İktisadi Bilimler Fakültelerindeki, Siyasal Bilgiler Fakültelerindeki öğrenciler, Ekonomi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanlarında eğitime devam eden öğrenciler yararlanabilir. Bunun yanında Kadın Araştırmaları alanında lisansüstü eğitim alan öğrenciler de faydalanabilir.

Kadınlar toplumda pek çok alanda ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Ayrımcılığa maruz kaldıkları alanlardan biri de ekonomik alandır. Kadınlar çalışma hayatlarında yalnızca kadın oldukları için bile pek çok ayrımcılığa uğramaktadır. Bu ayrımcılığın psikolojik etkileri olduğu gibi maddi etkileri de olmaktadır. Kitapta bu konulara da değinilerek sosyal politika uygulayıcılarına yönelik de önerilere de yer verilmiştir.

Kitabın bölümlerinde değinilen konular üzerinde pek fazla araştırma yapılmış konular değildir. Bu sebeple kitap; bakım ekonomisi, kadınların eğreti işlerdeki istihdamı, Suriyeli kadınların ve kız çocuklarının emek sömürüsü konularında literatüre katkı sağlayacak bir eser olmuştur.